דרך עליו. שהגביהו למעלה מי׳ דלא שליט ביה אויר רה״ר והוי מקום פטור: חייב. כי הדר אנחיה ואע״ג דדרך מקום פטור אזל: לא נח. במקום פטור והוא ליה עקירה מרה״ר והנחה ברה״ר: הבא נח. במקום פטור ביל העומד על האסקופה: פתח פתוח בו׳. קס״ל

אע״ג דלית ליה לחי בו׳. פרש״י דס״ל דמיירי באסקופה מבוי שהכשירו בלחי ולא נהירא מדקאמר בסמוך לעולם באסקופה בית אלא גרסה דמיירי בכל אסקופה בין דמבוי בין דבית ובין דאנר אע״ג דלית ליה לחי משום מבוי דבית ואנר אינו מיתר בלחי ובקורה אלא בפסים [2] א״ג נקט לחי משום דבית ואנר נמי מיתרין בלחי ולחי מכאן ומיירי דקיימא באסקופה כנגד עובי המחיצה דהייט בין לחיים שהוא [3] תוך הפתח והדלת עומדת אצל עובי המחיצה של לד פנים ולהכי פתח פתוח כלפנים שאותו עובי רה״י גמורה היא שיש לה ג׳ מחיצות כ׳ מחיצות מעובי המחיצה ושליטת לצד פנים אע״פ שמצד רביעית הוא פרוץ במלואו אפ״ה כיון שהפתח פתוח בטל לאותו עובי למה שבפנים שיש לו ד׳ מחיצות פתח נעול כלחוץ דכיון שהוא נעול אינו בטל למה שבפנים והוי כנפרץ במלואו למקום האסור [4] ולא דוקא כלחוץ דהא רה״י גמורה היא מדאורייתא כיון שיש לה ג׳ מחיצות [5] ואסור לבטלו משום ולחוץ אלא קרי כלחוץ לפי שאינה כלפנים ואסור לבטלו מבפנים לעובי הפתח דרך נקב אם יש בדלת א״ש יש לייחד כלחוץ כגון שפתוח לכרמלית אבל באסקופה כולה ברה״ר חוץ לעובי המחיצה ליכא לאוקמא דאי לאו גבוה ג׳ אפילו פתח פתוח הוא כלחוץ דהוי רה״ר ואי גבוה ג׳ ולחבה ד׳ כרמלית היא ולא הוא לא כלחוץ ולא כלפנים ואם אינה רחבה ד׳ מקום פטור הוא ולעולם הוא כלפנים וכלחוץ ואי קיימא כולה לפנים א״כ לעולם הוא כלפנים וא״ת כיון דמיירי באסקופה בית א״כ מאי פריך אע״ג דלית ליה לחי והא אסקופה בית מסתמא מקורה הוא ואית לן למימר פי מקרה יורד וסותם [6] ואור״י דע״כ באינו מקורה איירי דבמקורה אפילו פתח נעול נמי כלפנים: **תוך** הפתח אע״פ שאין בו ד׳ צריך לחי אחר להתירו. וא״ת לרבא דמוקי לה בפ׳ קמא דעירובין (דף ט. ושם) דהייטו דוקא בפתוח לכרמלית מנא לן דמלא מין לא מינו ועוד לוקי הכא בפתוח לרה״ר ולאמאי נמי דלא מפליג התם בין פתוח לכרמלית בין פתוח לרה״ר לוקי באסקופה גבוה ג׳ דבפ״ק דעירובין (ג״ז שם) מוקי אמאי הא דצריך לחי אחר להתירו בדליכא אסקופה ד׳ [7] אי בדליכא אסקופה כלל ואמאי דחיק רב לשנויי בע״א וי״ל דלא מצי לאוקמי הכי דא״כ אפילו נעול נמי כלפנים וכי קאמר וכי תימא דלית ליה ד׳ הוא מצי למיפרך א״ה אפילו נעול נמי: **אמר** רב יהודה אמר רב הבא באסקופת מבוי עסקינן. דוקא באסקופת מבוי פתח פתוח כלפנים כיון שהקורה רחוקה להתיר את המבוי אע״פ שמבוי זה א״ל לקורה שהרי יש לו ד׳ מחיצות שהפתח והדלת ברביעית מ״מ כיון שרחוקה להתיר את המבוי מלגרף יחד והוי כאילו מקורה ד׳ טפחים אבל באסקופת חצר וביתא כיון שהקורה אינה רחוקה להתיר אם אפילו פתח פתוח הוי כלחוץ הואיל ואינו מקורה אלא חציה ודוקא נקט הכא חציו מקורה דבכולה מקורה אפילו נעול כלפנים דבתוך אסקופה שהיא תוך הפתח רחבה ד׳ אף על גב דלחוקי [8] אסקופה דאיירי הא ת״ק בחינה רחבה ד׳ התם מיירי בעומדת תוך לעובי הפתח ודוקא קירויו כלפי פנים אבל כלפי חוץ אפילו נעול הוי כלפנים דקסבר רב חודו המיצון יורד וסותם כדמסיק בפ״ק דעירובין (דף ח:) וה״ה דהוי מצי למנקט טפח מ׳ מקורה וקירויו באמצעו בלבד [9] שיהא פחות מארבעה מחודו המיצון של אותו טפח עד הדלת א):

גזירה משום תל ברה״ר. אומר ר״י דמבית לעלייה לא אסר ר״מ לבטלו דלא יבא לבטלו בכך מרה״ר לעלייה דמיעכר מחיצתא ולא טעו אינשי בהכי אלא דוקא תל ברה״י גזר אטו תל ברה״ר דליכא מחיצות ובריש כל גגות (עירובין דף פט. ושם) מפרש דלא אמר ר״מ אלא כגון עמוד ואמת הריחים דקביעי אבל לא מכתשת ובריש המטלטלים ואומר ר״י דאע״ג דקי״ל כר״מ בגזירותיו אפילו לגבי רבים כדמוכח בריש אע״פ (מתוספות ד׳ מ.) גבי הא דאמר ר״מ אסור להשהות אשתו אפי׳ שעה אחת בלא כתובה הכא אין הלכה כר״מ דבפ׳ כל גגות (עירובין ד׳ לא. ושם) פסקינן בהדיא הלכה כר״ש דפליג עליה וקאמר א׳ גגות וא׳ חצרות וא׳ קרפיפות רשות אחת הן לכלים שבתו בתוכן ושרי לטלטל מגג לחצר: לא

דרך עליו חייב התם לא נח הבא נח: [6] אחרים אומרים [א] אסקופה משמשת שתי רשויות בזמן שהפתח פתוח כלפנים פתח נעול כלחוץ ואף על גב דלית ליה לחי [ב] והאמר רב חמא בר גוריא אמר רב תוך הפתח צריך לחי אחר להתירו וכי תימא דלית ביה ד׳ על ד׳ והאמר רב [ג] חמא בר גוריא [ד] אמר רב תוך הפתח אע״פ שאין בו ד׳ על ד׳ צריך לחי אחר להתירו אמר רב יהודה אמר רב הבא באסקופת מבוי עסקינן חציו מקורה וחציו שאינו מקורה וקירויו כלפי פנים פתח פתוח כלפנים פתח נעול כלחוץ רב אשי אמר לעולם באסקופת בית עסקינן וכגון שקורה בשתי קורות שאין בזו ארבעה ואין בזו ארבעה ואין בין זו לזו שלשה ודלת באמצע פתח פתוח כלפנים פתח נעול כלחוץ: [ה] ואם היתה אסקופה גבוהה י׳ ורחבה ד׳ הרי זו רשות לעצמה מסייע ליה לרב יצחק בר אבדימי דאמר רב יצחק בר אבדימי אומר היה רבי מאיר [ו] כל מקום שאתה מוצא ב׳ רשויות והן רשות אחת כגון עמוד ברה״י גבוה י׳ ורחב ד׳ אסור לכתף עליו גזירה משום תל ברה״ר:

מתני׳

מסורת הש״ס עם הוספות

א) [לעיל ו.], ב) עירובין ט., ג) [שם], ד) [לעיל דף ו.], ה) [עירובין דף פט. ודף 5:], ו) עירובין ט., ז) עיין עירובין כה. וחוס׳ שם פו. ד״ה קורה, ח) עירובין ד:, ט) ו., י) [דף יג:], כ) עירובין יב ע״א וע״ב, ל) עיין עירובין כה:, מ) עיין עירובין יא., נ) עירובין צד:, ס) לעיל ח ע״ב.

תוספות ישנים

א) אמר מהר״מ ה״מ למינקט וקירויו כלפי חוץ וכגון שהדלת עומדת בחלמנע עובי הפתח אצל הקירוי אלא דרך הדלת לעמוד כולה בפנים ואם דלא אוקימנא בלחי כדפ״ד וכגון שהלחי בחלמנע האסקופה ואין משם עד הדלת ד׳ אמה לפי שאין דרך להעמיד לחי בחלמנע האסקופה אלא לו בפנים לו בחוץ לו כמו שתירץ מהר״מ דלחי הוי משום מחלה ואפילו נעול הוי כלפנים ואע״ג דליכא ד׳ כמו תקנת ד׳ דאפילו נעול יורד וסותם:

רבינו חננאל

ושנינן הא דרבא (בדנה) (בדלא נח) לפיכך חייב והא (בדלא נח) (בדנח). פי׳ דרך עליו. שהעביריו על עצמו מימינו ומשמאלו. הא דאחרים דאמרי אסקופה משמשת ב׳ רשויות פשוטה היא:

הגהות וציונים

א) ס״א חנן בר רבא (גליון): ב) נדציל דלשנים: ג) באמת הוא רב עצמו, שסובר כן בעירובין ח ע״ב, וברש״י שעל הרי״ף איתא ״ורב סבר״ אבל בהגהות הב״ח שם הגיה כלפנינו, ותראה דריל דהברייתא ס״ל כמ״ד וכר׳: ד) לאוקמי בבולחו (דפו״ר) ונדציל לאוקמה בבולחו (כ״ה בכת״י ורש״י שבדי״ף): ה) בכת״י (ו) לכתף מרשות הרבים עליו: ו) נדציל שהן (בארות המים): ז) ציל ג׳ (דפו״ר, מהר״ם בנגנו) ועי׳ בתוספות הרא״ש ובסוגיא דעירובין שם: ח) ציל ובלבד (באה״מ, ב״ש) ויותר נראה לומר באמצע ובלבד:

עין משפט נר מצוה

נב א ס״ע ג״ס מ״ס סמ׳ סעיף ג סמג״ס:

ליקוטי רש״י

דרך עליו. למעלה מרגלאי שעקרו מרשות הרבים והוליכו דרך למעלה מרגלאי והניחו לעוף מרגע חייב ולף על גב דלחוקי מקום פטור דגנבה [עבדה] ואין מ מקום רחוב מרגע (עירובין עח.). משמשת שתי רשויות. פעמים שהיא משמשת מחוצה לרה״י ופעמים כרשות הרבים ולקמיה מפרש לה (לעיל ו.). תוך הפתח. כגון מבוי שיש פלמין רחבים לפתחו מכאן ומכאן ואם הן לחיים שלו צריך להעמיד לחי אחר מאחוץ אם יולה להשתמש בין הפלמין (עירובין ט.). הרי זו רשות לעצמה. אף על פי שהיא מרשות היחיד כדאמרינן לעיל בגדר גבוה עשרה ורחב ארבעה הויא רשות בפני עצמה ואין מוליאין מן הבית לחוצה (לעיל שם). כל מקום שאתה מוצא שתי רשויות. שעומדת כל אחת לבדה. והן רשות אחת. שם אחת להן שמהיכן רשות היחיד. בגון עמוד. בגוה עשרה אחר. אסור לכתף עליו. מן הסלר ואף על פי שרשות אחר עולה עד לרקיע. גזירה משום תל. גבוה י׳ ברשות הרבים דהוי רשות היחיד דלא ליתי למטפי עליה (עירובין שם.).

לא ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה עד שיתפלל[ה]. והא דאמר בערבי פסחים (דף נט: ושם) ערבי שבתות וערבי ימים טובים לא יאכל עד שיתחשך היינו לאפוקי לא יאכל כדמפרש התם כדי שיכנס לשבת כשהוא בתאוה אבל לא התפלל אפילו בשאר ימים נמי אסור כדאמר הכא: **ואם** התחילו **אין מפסיקין.** אפילו התחילו באיסור כדמוכח בסוכה (דף לח.) גבי מי שבא בדרך ואין בידו לילך טיטלו על שולחנו ופריך לימרא דמפסיקין והא תנן אם התחילו אין מפסיקין ולא משני דהכא בהתחילו בהיתר וגבי לילך התחילו באיסור דמלפרא זמניה הוא וה"ג משמע בגמ' דקאמר כיון דשרי המיינה לא מטרחינן ליה ויתיישב נמי הא דקשה בגמרא גבי לימא תהוי תיובתא דריב"ל: **אין** מפסיקין. ודוקא בדאיכא שהות ביום להתפלל כדמשמע בגמרא[ז] דקאמר בתנאה לא שנים שכרות משמע דאין לו להפסיד תפלת מנחה ובסוכה (נ"ז שם) בהדיא מוקי מתני' בדאיכא שהות דמשני אמה שהבאתי לעיל הא דאיכא שהות והא דליכא שהות:

לימא תהוי תיובתא דר' יהושע בן לוי. משמע ליה דאפילו התחיל מפסיק מדאמר לאסור לטעום (פ) ולא"ת לוקי מתניתין בהתחיל בהיתר דאסכמן גבי הבדלה (ע"פ דף קז.) דקאמר נמי מי הלי לישנא לאסור לאדם לטעום[ז] כלום קודם שיבדיל ואפ"ה משמע אם התחילו בהיתר אין מפסיקין דקאמר התם[ח] הכי אמר רב הבדלה[ט] אינה קובעת וה"מ דקבעי ואכלי אבל אחרוני מעיקרא לא מתחלינן ויש לומר דאם התחילו אין מפסיקין משמע ליה אפילו התחילו באיסור כדפירש[י] במתני':

בתספורת של בן אלעשה כו'. גרסה דהכי הלכתא ושרי סעודה קטנה במנחה גדולה עד זמן תפלה ודוקא סעודה גדולה כגון סעודת אירוסין ונשואין וסעודת מילה אסור ולא כרב אחא בר יעקב דאסר אפילו סעודה קטנה קמוך למנחה גדולה דהלכה כליסנא קמא דתתם לן הש"ס ורב אשי שהוא בתראה סידר את הש"ס והלכתא כותיה לגבי רב אחא בר יעקב וממאי דאמר לקמן[ב] מאימתי התחלת דין אין להוכיח דמתניתין אירי בתחלת הדין דלא כרב אחא דאיכא למימר דקאי אאם התחילו אין מפסיקין ומיהו סמוך למנחה קטנה אסור אפילו סעודה קטנה ואם התחילו מפסיקין ופע"ג דהש"ס אי לאו דר' יהושע בן לוי הוה מוקי לה בסעודה קטנה וסמוך למנחה קטנה ואם התחילו אין מפסיקין ולא ק"ל כר' יהושע בן לוי כדאמר בפרק תפלת השחר (ברכות כח:) מ"מ כיון דמסיק סתם הש"ס הכי משמע דבהא דאם התחילו מפסיקין קיימא לן כוותיה ודוקא בהא דאסור לאסור לטעום אפילו פירות לא קיימא לן כוותיה: **הא** לן ודא לן. פי' בקונטרס מי בבל היו מוגרים עצמם בחוזק וכ"מ בסמוך מדקאמר הני תנאי למ"ד תפלת ערבית רשות מכי שרא המיינה לא מטרחינן ליה

*ורבי חנינא שהיה בא"י היה אומר לתלמידיו שהיו מבבל אומר לתלמידיו שהיו מא"י לפי שדרכן היה להתרחק אלא היו יכולין לעסוק[ד] כל כך בתיתם וקשה דבפרק כילד מברכין (שם דף מד.) בסופו קאמר רב חסדא אמר על הארץ ועל פירותיה ור' יוחנן אמר על הארץ ועל הפירות ואמר התם לא פליגי הא לן והא להו מתקיף לה רב נחמן ארב חסדא אינו אכלי ואנן מברכינן ומאי פריך לימא רב חסדא אומר לתלמידיו שהיו מארץ ישראל *וי"ל דקיים ליה שבאותה שעה לא היו לפניו תלמידים מארץ ישראל[ה]:

למ"ד תפלת ערבית רשות לא מטרחינן ליה. וא"ת מיפוק ליה משום ק"ש וי"ל כגון שקרא ק"ש ונראה לר"י אפילו לאמר דתפלת ערבית רשות אין לבטלה בתנם אלא בשביל שום טרח כמו בשרא המיינה דהכא אי אם שום מצוה שאינה עוברת יעשה המצוה ולא יתפלל אע"פ שהמצוה אינה עוברת אבל בתנם אין לבטלה מדע שהרי יעקב מקנה[ו] ואמה יש לבטלה בתנם ועוד דאמרינן בפרק תפלת השחר (שם סו: ושם) שהיא כנגד הקטרת אברים שהיא כל הלילה אלא מעכבי כפרה אלא מצוה ה"ל תפלת ערבית מצוה ואין להאריך[ז]: התם

מתני' [א]לא ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה עד שיתפלל לא יכנס אדם למרחץ ולא לבורסקי ולא לאכול ולא לדין [ב] ואם התחילו אין מפסיקין [ג]מפסיקין (לקרות ק"ש[ד]) ואין מפסיקין לתפלה: **גמ'** הי סמוך למנחה אילימא למנחה גדולה אמאי לא האיכא שהות ביום טובא אלא סמוך למנחה קטנה אם התחילו אין מפסיקין נימא תיהוי תיובתא דר' יהושע בן לוי דאמר ר' יהושע בן לוי [ה] כיון שהגיע זמן תפלת המנחה אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיתפלל תפלת המנחה לא לעולם סמוך למנחה גדולה ובתספורת בן אלעשה ולא למרחץ לבולא מילתא דמרחץ ולא לבורסקי לבורסקי גדולה ולא לאכול בסעודה גדולה ולא לדין בתחלת דין רב אחא בר יעקב אמר [ו]לעולם בתספורת דידן לכתחלה אמאי לא ישב גזירה שמא ישבר הזוג ולא למרחץ להזיע בעלמא לכתחלה אמאי לא גזירה שמא יתעלפה[ז] ולא לבורסקי לעיוני בעלמא לכתחלה אמאי לא דילמא חזי פסידא בזבינה ומטריד ולא לאכול בסעודה קטנה לכתחלה אמאי לא דילמא אתי לאמשוכי ולא לדין בגמר הדין לכתחלה אמאי לא דילמא חזי טעמא וסתר דינא [ח]מאימתי התחלת תספורת אמר רב אבין משניה מעפורת של ספרין על ברכיו ומאימתי התחלת מרחץ אמר רב אבין משיערה[ט] מעפרתו הימנו ומאימתי התחלת בורסקי משיקשור בין כתיפיו ומאימתי התחלת אבילה רב אמר משיטול ידיו ור' חנינא אמר משיתיר חגורה ולא פליגי [י] הא לן והא להו אמר אביי[יא] הני חברין בבלאי למאן דאמר [יב] תפלת ערבית רשות כיון דשרא ליה המיינה לא מטרחינן ליה ולמ"ד חובה מטרחינן ליה והא תפלת מנחה דלכולי עלמא חובה היא ותנן אם התחילו אין מפסיקין ואמר רבי חנינא משיתיר חגורו התם

מתני' [א]לא ישב אדם לפני הספר. להסמיכה: סמוך למנחה. קודם למנחה: עד שיתפלל. שמא ישכח[ב] ולא יתפלל. והא אפילו בחול נמי והא דתני הכא משום דדמי להא דתני גבה[ג] לא יצא המייני ממנחתו ע"ש עם תשכה שמא ישכח ולא משמתמך: ולא יכנס. סמוך למנחה: לא למרחץ כו'. וטעמא דכולהו משום שמא ימשך עד שיעבור זמן תפלה: ואם התחילו. אחת מכל אלו: אין מפסיקין. אלא יגמור ואח"כ מתפלל. וגמרא (דף י.)[ד] מפרש בדאיכא שהות לגמור קודם שיעבור הזמן: מפסיקין לק"ש. דאיתא מדאורייתא[ה]: ואין מפסיקין לתפלה. וגמרא (דף יא.) פריך הא תנא ליה דישא: גמ' מנחה גדולה. התחלת זמן תמיד של בין הערבים מכי מתחיל להעריב[ו] דהייני מאלי שבע ומעלה דהא אלי שם ואלי שבע אמה עומדת ברגלם כל אדם וקודרת כנגדה למטה ואינה טוה לשום לד[ז] ומאלי ז' ומעלה טוה ברקיע למערב. סמוך למנחה מהתחלת שבע: מנחה קטנה. בנו' ומאלה שהיו רגילין שלא לאכלו יותר מכן כדאמרי' בתמיד נשחט[ח] סמוך לה מתחילת י': אם התחילו אין מפסיקין. בתמיה ויעבור הזמן. לימא תהוי תיובתא דר' דקתני הכא יגמרו סעודתם: בן אלעשה. תחנו של רבי היה ופזר מעות ללמוד תספורת של כ"ג (נדרי' נא.) שהיה מספר כל ראשו ולא לגמרי אלא מניח כל השערות קצת כדי שיהא ראשו של זה בלד עיקרו של זה והייני כסוס יכסמו [את ראשיהם][ט] (יחזקאל מד) ומימשך טוחה: בורסקי גדולה. עורות הרכה ובתחלת תקונן: [י] לבולא מילתא דמרחץ. לחוף ראשו ולהשתנות בחמין ובגוון ולהזיע: שמא ישבר הזוג. של מספריים ויהא צריך לחזר אחר זוג אחר: למרחץ. נמי לא תימא לבולא מילתא דמרחץ אלא להזיע בעלמא: יתעלפה. פשמי"ר בלע"ז: לעיוני בעלמא. שאין זה מתלה עשייתה ואפ"ה לכתחלה לא יכנס לה סמוך למנחה גדולה: דילמא חזי פסידא בזבינה. שמא מתקלקלו בתוכה העורות: ומטריד. ילטער ויהא טרוד בגערו ולא יתפלל: וסתרו דינא. יקחו מה שפסקו ויחזרו בהן וחוזר להיות תחלת הדין: מאימתי התחלת תספורת. דימנא שוב אין מפסיק כדתנן אם התחילו כו': מעפורת. סודר וטתנו על ברכיו שלא יפול השער על בגדיו: משיערה מעפרתו הימנו. סודרו הוא ראשון להפשטת בגדיו: משיקשור בין כתפיו. אם כמי זרועותיו שקורין בגרייר"א: הא לן והא להו. *כמי בבל היו מוגרין את עצמן בחוזק וכשאוכלין צריכין להתירם וכמי ארץ ישראל לא היו נוהגין כן בהתרת[ב] תגורה קודם נטילת ידיים: למאן דאמר תפלת ערבית רשות. בתמיכת ברכות (דף מ:) מפני שהיא כנגד הקטר אברים ואימורים[ג]: אין מעכבין בפרתן[ד]: לא מטרחינן ליה. להפסיק אלא יגמור ואחר כך יתפלל: ולמאן דאמר חובה כו'. בתמיה: לא

על העוסק בדברים השגויים לעיל דמפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה. ריש גרסים בפיה"מ, ר"ה, ומאירי) וקאי על חברים העוסקים בדברי תורה ותורתם אומנתם שמפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה אע"פ שהשעה עוברת, אבל לגבי העוסק בדברים השגויים לעיל אין נפק"מ בין תפלה לק"ש ודיניהם שוה (מאירי כאן ובסוכה לה ע"א): [ג] פי' יחלוש (ובערוך ערך עלף גרס **יתעלף** פי' לשון עייפות כמו (יונה ד, ח) אל ראש יונה ויתעלף ועי' רש"י חולין ג ע"ב ד"ה נחתלף) (גלינין): [ד] גרסת הרי"ף **משיעבור** וכו' (רש"ש): [ה] גירסת הבה"ג והרי"ף והרא"ש אמר **זעירי** וכ"ה בכת"י והיא הנוסחא האמיתית דאביי גופיה מן בבל היה והיה אומר כגון אנן לא מטרחינן לן אבל זעירי היה בא"י כדאמר ביומא ט ע"ב ועוד (דק"מ) ועוד ראי' להאי גירסא דלקמן י ע"א איתא בגמ' אתקפתא דרב ששת, ואי מימרא דאביי היא איך יתנן דרב ששת דקדים ליה ותקיף ליה אלא הראי זעירי הוא (שש"מ בשם למצצת לדוד): [ס] נדצ"ל שמא **ישמך** (עיין רש"י ד"ה לא לטרחין, דבש חמר): [ו] עיין מהרש"א, ועיין ההגהות בן אריה שצ"ל ובגמרא **סוכה** (לח ע"א) פפרש וכו' וכ"כ בשש"מ: [ז] נוסף ע"מ מהרי"ם וכ"ה בכת"י: [ח] ר"ה **לבולא** וכו' צ"ל קודם ד"ה **בורסקי** (מנחם משיב נפש, דבש חמר): [ט] בכת"י וברש"י הרי"ף על הרי"ף והתורת: [י] בכת"י **ואיברים** בכנגו שם: [כ] צ"ל וכו' **ולא לאכול** (דעיקר הדיבור קאי על אכילה): [ל] לפנינו שם הני **שיאכל** (גלינין): [מ] מהרש"ל גורס **להבדלה**, והכוונה דשבת אינה קובעת להבדלה: [נ] צ"ל **כדפירשתי** (כדפר"ר **כדפר'**): [ס] יש להוסיף לעסוק **בתורה** כל כך (באה"מ):

עין משפט נר מצוה

נג א מרי פ"ו מהל' תפלה הלכה ה סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' רלג סעיף כ טוש"ע מ"מ סי' ה סעיף ד וסמנה:
נד ב ש"ע א"ח סי' רלה סעיף כ:
נה ג ד מרי' שם והלי' ו סמג שם טוש"ע א"ח סי' רלג סעיף כ:

הגהות הב"ח

(**פ**) תוס' ד"ה לימא וכו' אסור לטעום כלום וא"ת:

רבינו חננאל

מתני' לא ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה עד שיתפלל. אתינן לאוקמה סמוך למנחה גדולה שהוא מו' שעות וכחצה ולמעלה ובתספורת בן אלעשה שצריך שהות הרבה כדגרסי' בסנהדרין ס"פ כהן גדול כסום יכסמו את ראשיהם תנא כמין תספורת לוליאנית תספורת יחידתא היא כלומר שתהיה הראש מכוסה כשיער כזר ראש זה השיער נוטע בעיקר השיער שלמעלה הימנו. **תניא** א"ר לא לחנם פיזר בן אלעשה את מעותיו אלא כדי להראות את התספורת כהן גדול. **ובא רב אחא בן יעקב** ודחאה ואוקמה למתני' בתספורת דידן וגזירה שמא ישבר הזוג שצריך לתקנו מאימתי התחלתה משניה מעפורת של ספרין על ברכיו: **ולא יכנס למרחץ.** להזיע בעלמא ולכתחילה אמאי לא גזירה שמא יתעלפה ומאימתי התחלתו משיערה מפרתו. **ולא לבורסקי.** לעיוני בעלמא ולכתחלה אמאי לא דילמא חזי בהן פסידא וצריך לתקונינהו ומאימתי התחלתו משיקשור בין כתיפיו. **ולא לאכול בסעודה קטנה.** ולכתחלה אמאי לא דילמא אתי לאמשוכי. **מאימתי התחלת סעודה** רב אמר משישול ידיו ר' חנינא אמר משיתיר חגורו ולא פליגי בני א"י שמהלכין אזורי חלצים עד שיתירו חגורתם. ובני בבל משישול ידיו. **וי"א** כני בבל מהלכין אזורי חלצים ועלייהו אמרו משיתיר חגורו ובני א"י נטילת ידים: **ולא לדין.** בגמר דין ולכתחלה אמאי לא דילמא מוספי טענתא וסתרי לדין.

רב נסים גאון

למעלה מו' שפחים אין עירובו עירוב: **מנחה גדולה** מו' שעות וכחצה ולמעלה ומנחה קטנה מט' שעות וכחצה ולמעלה ופירושם במסכת ברכות בפרק תפלת השחר (דף כו): **תספורת בן אלעשה.** מפורשת בסנ' סנהדרין בפרק כהן גדול (דף כב) מאי כסום יכסמו את ראשיהם תניא כמין תספורת לוליאנית מאי תספורת לוליאנית אמר רב יהודה אמר שמואל תספורתא יחידאה היכי דמי אמר רבה ראשו של זה בצד עיקרו של זה שאלו את רבי איחוא תספורת של כהן גדול אמר להן צאו וראו תספורת של בן אלעשה תנא ר' אומר לא לחנם פיזר בן אלעשה את מעותיו אלא כדי להראות תספורת של כהן גדול: **אמר זעירי חברין בבלאי למאן דאמר תפלת ערבית רשות.** רבי יהושע הוא דסבר כי תפלת ערבית רשות כמו שאמרו בברכות בפרק תפלת השחר (דף כו) תפלת ערבית רבן גמליאל אומר חובה ר' יהושע אומר רשות.

מסורת הש"ס עם הוספות

ב) סוטה לח., **ג)** ברכות כח:, **ג)** [ברכות ה: מד. יומא כא: סוטה לו. מנח. מלה ה. יד: תענית ד: קדושין מט: כ"מ קז. כ"ב קמנ.], **ד)** ברכות ד: כו:, **ה)** לקמן יא., **ו)** ברכות כא., **ז)** פסחים נח., **ח)** שם צד., **ט)** שם נח., **י)** ברכות כו., **כ)** זבחים ה:, **ל)** לקמן י ריש ע"א, **מ)** [דף קה.], **נ)** י., **ס)** [ועי' תוספות ברכות מד. ד"ה אינטו ותוס' קידושין מט: מד"ה הא], **ע)** ע"ע תוס' יומא פז: ד"ה והאמר חגיגה ט: ד"ה אר.

גליון הש"ס

רש"י ד"ה **הא** ן"ן וכו' בני בבל היו חוברין וכו'. מליגו כן מיחזקאל כג טו שאמר על כבל תנורי תוזר בתמנוסים: [מכתי' תוס' ד"ה **הא** ן"ן וכו' ורבי חנינא שהיה בא"י היה אומר לתלמידיו שהיו מבבל. [ע' קידושין דף מט ע"ב בתוס' ד"ה הא ן"ן וכו' ועי' בסוכה דף מח ע"א וכו"ל ע"ש ולא פליגי הא ן"ן וכו')]: **באר"ד וי"ל דקים ליה** וכו'. וכעין זה לקמן לב ע"א תנ"ה וכמי דאמרי וכו'. ולקמן קט ע"ב תנ"ה תרגמא ומיהו. ובכירוכין כט ע"א תנ"ה מאי אוכמא. ובפסחים קא ע"ב כרסכ"ס ד"ה לקנמים. ובחולין נד ע"א תוד"ה ומאיל לדבר מתנגא. ובסוטה מז ע"א תוד"ה הלכתא מאי. ובמנחות ח ע"א תנ"ה מ"מ דרבי יוחנן. ובמה מד ע"ב תוד"ה שלשים יום. ובימנות פ ע"ב תנ"ה כיון. ובגיר"ק כט ע"ב תוד"ה כי פליגי. ובב"ב קח ע"א תנ"ה אלא. ובנדרים כד ע"ב בר"ן ד"ה מ"ם. ושם כז ע"א בר"ן ד"ה ולר"ה. ובמגדמי פרק בתרא דיומות בתמרי דאין מעיזין אלא עד ג' ימים:

ליקוטי רש"י

סמוך למנחה. קודם למנחה מעט (פסחים עט:). קודם למנחה מעט אלי שעה (רשב"ם שם). **ואם התחילו אין מפסיקין.** גבי תפלה שמנחה חגן לה ממקום שכא לא יכנ אדם לפני הספר ולא יכנס לאכל ולא לדין ואם התחילו קודם שמנחה אין מפסיקין לתפלה ומפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה (ברכות דרף י.).

(המשך בדף י.)

הגהות וציונים

ה) [צ"ל **דקיים** כ"א במשנה שבהרי"ף והרא"ש וכן בפרש"י ההבא ובפיסקא דלקמן יא ע"א] (גלינין) יש גורסים **ומפסיקין** לק"ש (דפר"י ברש"י וכ"ה בגידפת הרי"ן, תוס' הרא"ש, ובשיטה המיוחסת להר"ן) וקאי **מפסיקין** לק"ש (רמב"ם בפה"מ, ר"ה, ומאירי) וקאי על חברים העוסקים בדברי תורה ותורתם אומנתם שמפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה אע"פ שהשעה עוברת, אבל לגבי העוסק בדברים השגויים לעיל אין נפק"מ בין תפלה לק"ש ודיניהם שוה (מאירי כאן ובסוכה לה ע"א): [ג] פי' יחלוש (ובערוך ערך עלף גרס **יתעלף** פי' לשון עייפות כמו (יונה ד, ח) אל ראש יונה ויתעלף ועי' רש"י חולין ג ע"ב ד"ה נחתלף) (גלינין): [ד] גרסת הרי"ף **משיעבור** וכו' (רש"ש): [ה] גירסת הבה"ג והרי"ף והרא"ש אמר **זעירי** וכ"ה בכת"י והיא הנוסחא האמיתית דאביי גופיה מן בבל היה והיה אומר כגון אנן לא מטרחינן לן אבל זעירי היה בא"י כדאמר ביומא ט ע"ב ועוד (דק"מ) ועוד ראי' להאי גירסא דלקמן י ע"א איתא בגמ' אתקפתא דרב ששת, ואי מימרא דאביי היא איך יתנן דרב ששת דקדים ליה ותקיף ליה אלא הראי זעירי הוא (שש"מ בשם למצצת לדוד): [ס] נדצ"ל שמא **ישמך** (עיין רש"י ד"ה לא לטרחין, דבש חמר): [ו] עיין מהרש"א, ועיין ההגהות בן אריה שצ"ל ובגמרא **סוכה** (לח ע"א) פפרש וכו' וכ"כ בשש"מ: [ז] נוסף ע"מ מהרי"ם וכ"ה בכת"י: [ח] ר"ה **לבולא** וכו' צ"ל קודם ד"ה **בורסקי** (מנחם משיב נפש, דבש חמר): [ט] בכת"י וברש"י הרי"ף על הרי"ף והתורת: [י] בכת"י **ואיברים** בכנגו שם: [כ] צ"ל וכו' **ולא לאכול** (דעיקר הדיבור קאי על אכילה): [ל] לפנינו שם הני **שיאכל** (גלינין): [מ] מהרש"ל גורס **להבדלה**, והכוונה דשבת אינה קובעת להבדלה: [נ] צ"ל **כדפירשתי** (כדפר"ר **כדפר'**): [ס] יש להוסיף לעסוק **בתורה** כל כך (באה"מ):

הדפסה בזרולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
תלמוד בבלי <עוז והדר> - ג שבת תלמוד בבלי עמוד מס : 30 הודפס ע"י אוצר החכ

התם לא שביחא שברות. וא"ת דברים פ' במרא דתענית (דף מ: וסס) אמרינן שמרית ומוסף דכל יומא לא שכיח שברות לא גזרינן מנמה ועגילה[2] דשכיח שברות מיישינן אלמא גם במנמה שכיח שברות וי"ל דהתם לענין נשיאת כפיס אמר דאפילו לא שמה אלא רמיעת[3] אסור[3] אסור לשיח את כפיו:

טריחותא למיסר המייניה ועוד ליקו הבי וליצלי ומסני משום שנאמר הבון לקראת אלהיך ישראל. [4] ולא מיים לשנוי קושיא קמייתא מכאן אלריך לאזור אלגיו כשמתפלל וממזור ויטרי מפרש דטעם דבעינן אזור אלא יהא לנו רואה את הערוה[5] ודוקא לגן אלא היה להם מכנסים לכך היו לריכים לאזור בשעת תפלה אבל לדידן שיש לנו אמנטו של מכנסים אין לנו לריכין לאזור: **רמי** פזומקי. מכאן יש להוכיח שאין להתפלל יחף אלא מנו' מאז ויו"כ: **אי** איבא דאית ליה דינא לייעול. משמע דעדיף דין מתלמוד תורה והא דאמרי' בפ' במרא דמ"ק (דף ח.) גבי ההוא דטרקיה דיטרא ומביב עייליהו למערתא דמסיני ולא קבליהו למערתא דדייני וקבליהו התם מדיינין אתין מומחין שפעמים טוען אחר המומה: **דין** אמת לאמיתו. לאפוקי [6] דין מרומה[7]: שאני

לא שביחא שברות. אין דרך להתמכר מבע"י לפיכך גומר ומפלג. אבל בלילה עשוי להתמכר בשעותיו[8]: הכון לקראת אלהיך. המנהה לפניו: **רמי פזומקי.** נותן מנפילאות מסוסים ברגליו. ובלע"ז קאלנו"ס: **שדי גלימה.** מטליך אדרתו מעליו אלא ירחה כחשוב: **ופכר ידיה.** מוכן ידיו באלבעותיו מרלי"ר בלע"ז כאדם המלטער מאימת רבו: **חיי עולם.** תורה. תפלה לוכך חיי שעה היא לרפואה לגופו ולמזונות: **נגה.** איחר: **מדרהב.** ממהר לעמוד: **דיינין** מתעטפין בטלימן כשפוממין בדין מאימת שכינה[9] ואלא יפנו ראשן לכאן ולכאן ומהא דעתן מיושבת עליהם[10]: **שפיקי ואתו.** בדין אחר וכבר משוטטים הן וכשנגמר אותו דין בא לפניהם דין אחר סמוך למנחה הוא המתלמן משיפתחו בעלי הדין בטענות דהכא ליכא למימר משיפעטופו: **עמודי.** שעליית בית המדרש נשען עליהם: **חליש לבייהו.** מלטערין אלא עסקו אותו היום כתורה: **תנא להו חייא בר רב.** שגדול שבר הדיינים ואלא יצטערו. ול"ל דאין זה [משמעות] לשון לבייהו אלא לשון אלא דעמייהו. ולשון חליש לבייהו לשון תענית הוא אלא סעדו כל היום. **תנא להו חייא בר רב** אתין לריכין ליבא ולידון כל היום אלא מקלת היום ומה שאמר מן הנקר עד הערב מדרש הוא שאמוב הדבר כמעשה בראשית שנאמר בו ערב ובקר: **שמלכך.** דייב שהדיין קרוי מלך שנאמר מלך במשפט יעמיד ארץ (משלי כט:): **לודים.** אומה שקורין קנגלנ"ש ואוכלי אדם הן[11] והם רעבתנין: **מאכל יורשים.** יורשי הון רב אלא טרמו בו ואין עסוקים ודואגין לשוב אחרי מזונות ולעסוק במלאכה: **בזורק אבן לחמת.** קשה לגוף. ולי נראה לא קשה ולא יפה: **מרחצאות** שלהן ג' מדרים היו לו. פעמי להזיע ולהשתטף. אמצעי שיורד לתוכו מן המרחץ ולוכם חלוקו. ויולא לחילון וגומר לבשתו ונח אם שעה מיגיעת המרחץ: **שומדים ערומים.** פעמי מקרא. ק"ש: **ערומים ולבושים.** אמצעי שיולא בו ערום וממהר לכסות את עלמו ויולא לחילון: **וחולין תפילין.** מרגאם ואין ל"ל שאם לאחזן בידו בחיק אלהן שאינו מעם. והא דתני ואין ל"ל כו' אידי דבעי למיתני מלינעתא ואינו מנינ ואינו חולן שאמצעי לא כמרחץ גמור הוא ומקלת חורת מרחץ עליו אלכך היו בראשו אין לריך לחלון היה לאחזן אסור להמיתן אם בראשו אלא יולא לחילון ומנינן: **אף על פי שאין בו צואה.** אפיטוס מעם: **בחדתי.** אלא רחץ בו אדם מעולם אלא שהזמינו לכך:

התם לא שביחא שברות הכא שביחא שברות א"נ במנחה כיון דקביעא לה זימנא מירתת ולא אתי למפשע ערבית כיון דכולא ליליא זמן ערבית לא מירתת ואתי למפשע מתקיף לה רב ששת טריחותא למיסר המייניה ועוד[8] ליקו הבי וליצלי [1] משום שנא' [2] הכון לקראת אלהיך ישראל רבא [3] בר רב הונא [4] רמי פזומקי ומצלי אמר הכון לקראת וגו' [5] רבא [6] שדי גלימה [7] ופכר ידיה ומצלי אמר כעבדא קמיה מריה אמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא כי איכא צערא [8] בעלמא שדי גלימה ופכר ידיה ומצלי אמר כעבדא קמי מריה כי איכא שלמא [9] לביש ומתכסי [10] ומתעטף ומצלי אמר הכון לקראת אלהיך ישראל רבא חזייה לרב המנונא דקא מארך בצלותיה אמר [11] מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה והוא סבר זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד ר' ירמיה הוה יתיב קמיה דר' זירא והוו עסקי בשמעתא נגה לצלויי והוה קא מסרהב ר' ירמיה קרי עליה ר' זירא [12] מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה[13] מאימתי התחלת דין רב ירמיה ורבי יונה חד אמר משיתעטפו הדיינין וחד אמר משיפתחו בעלי דינים [1] ולא פליגי הא דעסקי ואתו בדינא הא דלא עסקי ואתו בדינא רב אמי ורב אסי הוו יתבי וגרסי ביני עמודי וכל שעתא ושעתא הוו טפחי אעיברא דדשא ואמרי אי איכא דאית ליה דינא לייעול וליתי[2] רב חסדא ורבה בר רב הונא הוו יתבי בדינא כולי יומא הוה קא חליש לבייהו תנא להו רב חייא בר רב מדפתי [3] ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב וכי תעלה על דעתך שמשה יושב ודן כל היום כולו תורתו מתי נעשית אלא לומר לך [4] כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית כתיב הכא ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב וכתיב התם [5] ויהי ערב ויהי בקר יום אחד [6] עד מתי יושבין בדין אמר רב ששת עד זמן סעודה אמר רב חמא מאי קרא דכתיב [7] אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו בגבורה ולא בשתי בגבורה של תורה ולא בשתייה של יין [8] תנו רבנן שעה ראשונה מאכל לודים שניה מאכל לסטים שלישית מאכל יורשין רביעית מאכל פועלים חמישית מאכל כל אדם אינו והאמר רב פפא רביעית זמן סעודה לכל אדם אלא [9] רביעית מאכל כל אדם חמישית מאכל פועלים ששית מאכל ת"ח מכאן ואילך כזורק אבן לחמת[10] אמר אביי [11] לא אמרן אלא דלא טעים מידי בצפרא אבל טעים מידי בצפרא לית לן בה אמר רב אדא בר אהבה מתפלל אדם תפלתו בבית המרחץ[12] מיתיבי [13] הנכנס לבית המרחץ 'מקום שב"א עומדין לבושין יש שם מקרא ותפלה ואין צריך לומר שאילת שלום ומניח תפילין ואין צריך לומר שאינו חולץ מקום שבני אדם עומדים [14] ערומים ולבושין יש שם שאילת שלום ואין שם מקרא ותפלה ואינו חולץ תפילין ואינו מניח לכתחלה מקום שבני אדם עומדין ערומים אין שם שאילת שלום ואין צריך לומר מקרא ותפלה וחולץ תפילין ואין צריך לומר שאינו מניחן כי קאמר רב אדא בר אהבה במרחץ שאין בו אדם והא אמר[15] רבי יוסי בר חנינא [16] מרחץ שאמרו אע"פ שאין בו אדם בית הכסא שאמרו אע"פ שאין בו צואה אלא כי קאמר רב אדא [17] בחדתי והא מבעיא בעא ליה רבינא [18] הזמינו לבית הכסא מהו יש זימון או אין זימון ולא איפשיטא ליה לאו הוא הדין למרחץ לא דילמא שאני

מקום שב"א כולן ערומין אין שם שאילת שלום ואין צ"ל ק"ש והפלה וחולץ תפלין אחר מרחץ ואחר ביהכ"ס. ושניהן כי קאמר רב אדא במרחץ חדש ואשמעי' דהזמנה במרחץ לאו מילתא היא אבל הזמנה בביהכ"ס לא איפשיטא ונקטינן לה לאיסורא: אמר

חשק שלמה על רבינו חננאל [1] לפנים מגמתא סגי שיט טולן תפלין. ונראה דע"ש נפל מכרי דפיש ל"ל מלמת אין תלמין:

הגהות וציונים [1] בחי' הרין כתב דיש אומרים דלא גרסינן "ועוד": [2] ר"ג **רבה** (גליון) כ"ה ברי"ף ובראב"ש ובילקוט שמעוני (עמוס ד) ובבח"י: [3] הרי"ף ור' יונתן מלוניל וריבב"ן גורסים כי איבא **ריתחא** בעלמא: [4] הרי"ף ור' יונתן מלוניל וריבב"ן גורסים **כי ליבא ריתחא מציין נפשיה ומצלי** תני' ברכות ל ע"ב כי הא דרב יהודה הוה מציין נפשיה והדר מצלי וברש"י שם: [5] עיין סנהדרין יז ע"ב שרבי אמי ורבי אסי נקראו בשם דייני דארץ ישראל (עיין יבמות: [1] [כגון חמת יין שהיא חסר תורק לתוכו אבן שיתמלא וזה לא מעלה ולא מוריד ושוב היה שיטלאהו יין, של"ה (שערה"א, קדושה) והביאו המג"א סי' קנז סק"ג) (גליון): [2] לכאורה מאי שייטי דהך מימרא הבא, עיין שפת אמת: [3] ברכות כז ע"א ע"ש (גליון) כותנתו ששם הגירסא **רב יוסף** בר חנינא: [4] ציל **בשעדתו** (ב"ש) ובבח"י הגירסא **עשויין** להשתכר בסעודתן: [5] עיין רש"י לקמן יב ע"ב ד"ה מתעטף דחד טעמא הוא: [6] נרא"ל מנחה ונעילה דכ"ל **יומא שביחא** שכרות **גזרינן** (כ"ה בגמ' שם, דבש המגר):

מסורת הש"ס עם הוספות

[1] עיין מהרש"א ברכות כב, [2] (לקמן לב. פלה טו: תענית כח.). [3] עיין תוס' לקמן יא. ד"ה כגון אנו וכו'. [4] סנהדרין ז. מגילה טו:, [5] פסחים יב: ע"ש, [6] תוספתא ברכות פ"ב (לקמן קג: ע"ז מד: ומחים קב: קידושין לג:). [7] מס' ד"מ פ"י ע"ס ול"ש, [8] סס נדרים ז, [9] עיין ברכות דף ו., [10] ביטין מז., [11] עיין בריחות יג., [12] ברכות כה:, [13] (עי' כ"ב דף מ:). [14] דף ט: מדפי הרי"ף.

גליון הש"ס

גמ' לביש ומתכסי. עי' ברכות ל ע"ב: תוס' ד"ה טריחותא וכו' ולי"ח לשנויי קושיא קמייתא וכו'. ומעין זה בפסחים עח ע"א וכמו שמתא המהרש"א שם. ובמתוסות לה ע"א תד"ה המם איהו דאפסיר. ומחמתים ז ע"א תד"ה דלמא. ובגרמכ"ן פ"ב דכ"ב במלחמות [2] ד"ה ושדי כתב אלא אמר רמיא: ד"ה דין אמת וכו' לאפוקי דין מרומה. עי' מגילה טו ע"ב תוד"ה אם הדן וכ"כ מ' ע"ש:

תורה אור השלם

א) לָכֵן כֹּה אֲעַשֶׂה לְךָ יִשְׂרָאֵל עֵקֶב כִּי זֹאת אֲעַשֶׂה לָּךְ הִכּוֹן לִקְרַאת אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל: [עמוס ד, יב]

ב) מֵסִיר אָזְנוֹ מִשְּׁמֹעַ תּוֹרָה גַּם תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה: [משלי כח, ט]

ג) וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיַּשֶׁב מֹשֶׁה לְשַׁפֵּט אֶת הָעָם וַיַּעֲמֹד הָעָם עַל מֹשֶׁה מִן הַבֹּקֶר עַד הָעָרֶב: [שמות יח, יג]

ד) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד: [בראשית א, ה]

ה) אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו: אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו בגבורה ולא בשתי: [קהלת י, טז-יז]

ליקוטי רש"י

(שייך לדף ט:)

מנחה גדולה. אם כח לקדיש תמיד של בין הערבים אינו יכול לקדימו קודם שם שעות ומתלה דבין הערבים כתיב כיה מכי יגעו צללי ערב מסתמה נוטה למערב דסיינו משם שעות ומתלה ולמעלה דאחר מר מלי שם ומלי שמע תמה עומדה מרחם כל אדם כאמצע הרקיע (פסחים נד.). מנחה קטנה. ומן תמיד של בין הערבים בכל יום מתשע שעות ומתלה ולמעלה כדתנן במתני' נשחטו (נח.) נשחטו בשמונה ומתלה וקרב בתשע ומתלה ויהם מפרש בגמרא (ברכות כז.). דתנן (פסחים נח.) תמיד נשחטו בשמונה ומתלה וקרב בתשע ומתלה מנלח מנחה קטנה מעי' ומתלה ומסתיר לה דייני מלי שעה קודם שעה תשעית ותחילת שעה עשירית (רש"ש פסחים שם). **ובתספורת בן אלעשה.** נלח ולין דוגמתה (סנהדרין כב:). מנלחים היה אלא יעלה אחד מן הסעודות על המלכו (דרש נדרים נא.). **בן אלעשה.** תתנו של רבי היה ומן ומתן ולמדו לו לומה בתפורת (סנהדרין כב:). סהיה נתן ומתן גדול לספר סהיה מספר לו בחגלגות של ר"ג (נדרים נא.). **דחויב בעלמא.** נכנס לחדש מחמת חוס בית המדרש ולא נתן עליו מיס (ברכות כז:). ויסלק היה ושם עומד לו יוסב בבית המדרש ולשיר טתן מיס עליו וכמו מתמתם ומדיב (לקמן ט:). **שמא יתעלמה.** לטון עייפות ומלאות הלב וכו' כמו מתמלמדה הכתולות (עמוס ח) (חולין ג:). מתמלמדה. תפרת ליחם כמו ויתמלף (יומה ד) וכן עלי המדה עולמו (יחזקאל לח) וכן בלשון מדנה יתמלמה פמתר"ר בלע"ז (עמוס ח. יג). **מעבורת.** סודר ויתמפס בחבר דכתיב (במלכים) גבי מיכה (מלכים ח' כ) מתרגמינן ואתמלי (מעבורתא) (חולין קכג:). (ע"כ שייך לדף ט:).

חיי שעה. עולם הזה (תענית כא:). **עיברא דדשא.** כרית הדלת (סוכה נב:). **אי לך ארץ שמלכך.** כמו שמלכך ודייניך ממהגיגים כגבורות (קהלת י, טז). **בגבורה ולא בשתי.** שבשקרן בגבורת הכתובה והכיבה ולא בשתיית יין (שם, יח). **מאכל לודים** וכו'. לודים ולסטים רעבתנים הן אלא שהלסטים נשארין כל הלילה ויעמים שתרים שעה ראשונה ואוכלין בשביה (פסחים יב:). **לודים.** אומה שאוכלין מי אדם (גיטין מו:). **יורשין.** לאו מעשה רעבתנות אלא שאינו ולא עמלו בו (פסחים שם). **אין שם שאילת שלום.** שלום שם מעיס הוא, שנאמר (שופטים ו) ויקרא לו ה' שלום (סנהדרין מד.). דתנא שמו של הקב"ה דכתיב (שופטים ו) ויקרא לו ה' שלום (מכות כג:). **מרחץ שאמרו.** אסור לנהיר בו (ברכות כו:).

עין משפט נר מצוה

נז א טיס"ע ס"ח סי' לח סעיף ב:
נח ב מיי' פ"ט מהל' תפלה הלכה ה סמג עשין יט טוס"ע סס סעיף ה:
נט ג מיי' שם טוס"ע שם סעיף י:
ס ד מיי' שם הלכה ד סמג שם טוס"ע ס"ח סי' לח סעיף ג:
סא ה מיי' שם ופ"ג מהל' גילות הלכה יא טוס"ע ס"ח סי' לח סעיף ו וסי' כד סעיף ח:
סב ו מיי' פ"ג מהלכות סנהדרין הלכה ז ופ"ד מהלכות תפלה הל' ו סמג עשין לז טוס"ע ס"ח סי' לט סעי' ב וטוס"ע ס"ח סי' כ סעי' ה:
סג ז מיי' פ"ג מהל' סנהדרין הל' ו סמג עשין לז טוס"ע ס"ח סי' ה סעיף ג:
סד ח מ"י מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה ג טוס"ע ס"ח סי' קמו:
סה ין [מיי' שם הל' ב טוס"ע ס"ח סימן סג סעיף ח]:
סה כ מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה ג טוס"ע ס"ח סי' פד וסי' מה סעי' ב [מרי"ף כתן וכפ"ג דברכות ד' כ. וכן בתו"ס כתן וסס סי' מז]:

רבינו חננאל

ומאימתי התחלת דין אי הוו עסקי בדינא אתריבא משיפתחו בעלי הדין טענותיהן ואי לא משיתעטפו הדיינין: **עד** מתי יושבין בדין עד זמן סעודה. ואסיקנא ארבע זמן סעודה לכל היא: **כל** דיין שדן דין אמת לאמתו אפי' שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו סייע במעשה בראשית מ"ט במעשה בראשית כתיב ויהי ערב ויהי בוקר והכא כתיב ויעמוד העם על משה מן הבוקר עד הערב: **פיסקא** עד שיתפלל. אריב"ל כיון שהגיע זמן תפלת המנחה אסור לאדם שיטעום קודם שיתפלל תפלת המנחה אין הלכה כי הא דריב"ל וכבר פירשנוה בברכות בפ' תפלת השחר: **אמר רב אשי** חזינא ליה לרב כהנא דכי איכא צערא (בעלמא) שדי גלימה וכסי ידיה ומיתח כרעיה כעבדא לקמיה מריה ומצלי. וכך איכא שלמא לביש ומכסי ומעטף ומצלי אמר הכון לקראת אלהיך ישראל וכן ראוי לעשות: **אמר רב אדא בר אהבה מתפלל אדם** במרחץ. ואותיבנא עליה מהא הנכנס למרחץ מקום שבני אדם עומדים לבושים יש שם מקרא קריית שמע ותפלה ואין צריך לומר שאילת שלום ומניח שם תפלין ואין צ"ל שאינו חולץ מקום שבני אדם עומדים ערומים ולבושים יש שם שאילת שלום ואין שם קריית שמע ולא תפלה ולא תפלין ואם היה לבוש אותם ח) חולצן

הדפסה ברזולוציה מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

יציאות השבת פרק ראשון שבת

שאני בית הכסא דמאים. תימה בסוף[ב] פ"ק דנדרים (דף ז.) גרס כמי דמיעה הזמינו לבית הכסא והזמינו לבית המרחץ מהו אלמא במרחץ נמי מיבעי ליה ויש שמוחקין אותו שם מן הספרים משום הך דהכא ומיהו יש לקיים שם הגיר' והכא ה"פ מאי לאו כי היכי דלא מיפשיטא ליה מבית הכסא ה"נ לא מיפשיטא ליה מבית המרחץ ומשני שאני בית הכסא דנפיש זוהמיה להכי לא מיפשיטא ליה אבל מרחץ בתר דבעיא הדר פשטא מ"ל הזמינו לבית המרחץ אינו מדברי רבינא אלא הש"ס הוא דמסיק שאינו רוצה לחלק וכן יש בכמה מקומות[ג]:

דמתרגמינן אלהא מהימנא. תימה דשלים נמי מתרגמינן דעבד ליה שלום וי"ל דהתם קרלו שלום על שם שהוא עושה שלום דאי לא קרלו שלום אלא מעי למימר ה' שלום ה' העושה לו שלום א"כ ה"ל למימר ה' שלומו[ד]:

הנותן מתנה לחברו צריך להודיעו. ודוקא במתנה שנותן לו ע"י אחרים אין המקבל מתביים אבל הנותן לדקה שהמקבל מתביים מתן בסתר יכפה אף (מגלה כח)[ה]:

יהבה ניהליה. דמותרת לגרים כפירוש הקונטרס וכי מוכח בפרק הזהב (מולין קלב.)[ו] והא דאמר בפ"ב דכתובות (דף כה.) חזקה לכהונה מילוק מתנות כגון שמעיד לו דמתורת כהונה יהבה ניהליה:

ה"ג נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. ופע"ג דבגלא הכי עגזר דכתיב (בראשית טו) ועבדום וענו אותם שמא לא היה עגזר עליהם עינוי כ"כ אלא ע"י זה שהרי ארבע מאות שנה התחילו[ז] קודם שנולד יצחק לי שנים[ח]: **ושל** שדום נ"ב שנה. כמו שמוכיח בקול שהיה אברהם בן מ"ח שנה כשנכנס לסדום ושלותה כ"ו שנים משמע שהיה אברהם בן ע"ג כשהרג את המלכים ובסדר עולם[ט] משמע שהיה בן ע"ה שנה[י] כשהכה את המלכים דקאמר התם אברהם אבינו כשנכנס עמו בין הבתרים בן ע' שנה היה שנאמר[כ] ויהי מקץ שלשים שנה וגו' וחזר לחרן ושהה שם ה' שנים שנאמר[כא] ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן וגו' ואותה שנה שילא מחרן שנת רעב היתה ילד למלכים ושהה שם ג' חדשים בא ויסב לו מאלוני ממרא[כב] היא שנה שכבש את המלכים ולפ"ז לא היתה שלותה אלא כ"ד ולריך לומר שהיתה בשלוה כ' שנים בחלה ולא

עונותיה מועטין שנאמר[כג] הנה נא העיר הזאת קרובה לנוס שמה והיא מצער מאי קרובה[כד] אילימא קרובה דמיקרבא וזוטא והא קא חזו לה אלא מתוך שישיבתה קרובה עונותיה מרצעין א"ר אבין[כה] מאי קרא דכתיב[כו] אמלטה נא שמה נ"א בגימטריא נ' וחד הוי ושל שדום נ' וב' ושלותה כ"ו

מקדם ומשם נפוצו למקומות אחרים כשנתפלגו וכמו להם עיירות ומשנתפלגו עד שהרבה סדום אינו אלא חמשים ושתים שנה שהרי בסוף ימי פלג נתפלגו האומות כדמיגיא בסדר עולם[כ] אמר רבי יוסי נביא גדול היה עבר שקרא בו פלג כי בימיו נפלגה הארץ[כא] ואם תאמר בתחלת ימיו והלא יקטן אחיו קטן ממנו והוליד משפחות ונתפלגו ואם תאמר בתמלא לבתוס אלא לפרס נתן לך סימן ולא תדע באיזו מעטותיו אלא בסוף ימיו לא ותשוב שנותיו של פלג ונמצא שנה שמת בה היא שנת מ"מ לאברהם וכשהרב סדום[כב] שנת נ"ט לאברהם שהרי בו ביום נתבשרה שרה ולשנה אחרת ילדה ואברהם בן מאת שנה וגו': **ושלותה.** האמורה בה גאון שבעת לחם ושלות הסקנו הם לה וגו' (ישעיהו מו) וכתיב נתיב לא ידעו עיט לא הדריכוהו וגו' (איוב כח) עבריים

שאני בית הכסא דמאים[ט]: אין שם שאילת שלום מסייע ליה לרב המנונא משמיה דעולא דאמר אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ משום שנאמר[א] ויקרא לו ה' שלום אלא מעתה הימנותא נמי אסור למימר בבית הבסא דכתי' [ב] האל הנאמן[ג] וכ"ת ה"נ והאמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב[א] שרי למימר הימנותא בבית הבסא התם שם גופיה לא איקרי הכי דמתרגמינן אלהא מהימנא הכא שם גופיה איקרי שלום דכתיב ויקרא לו ה' שלום: ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו שנאמר[ב] לדעת כי אני ה' מקדשכם[ג] תניא נמי הכי לדעת כי אני ה' מקדשכם א"ל הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם מבאן ארשב"ג הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו מאי עביד ליה אמר אביי[ד] שאיף[ה] ליה משהא ומלי ליה כוחלא והאידנא דחיישי' לכשפים מאי אמר רב פפא שאיף לי' מאותו המין איני[ו] והאמר רב חמא (בר[ז]) חנינא הנותן מתנה לחבירו א"צ להודיעו שנאמר[ח] ומשה לא ידע כי קרן עור פניו בדברו אתו לא קשיא הא במילתא דעבידא לאגלויי הא במילתא דלא עבידא לאגלויי והא שבת דעבידא לגלויי מתן שכרה לא עביד לגלויי רב חסדא הוה נקיט בידיה תרתי מתנתא דתורא אמר כל מאן דאתי ואמר לי שמעתתא חדתא משמיה דרב יהיבנא ליה[ט] ניהליה א"ל רבא בר מחסיא הכי אמר רב הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו שנאמר לדעת כי אני ה' מקדשכם יהבה ניהליה אמר חביבין עלך שמעתתא דרב כולי האי א"ל אין א"ל היינו דאמר רב מילתא[י] אלבישיהו יקירא א"ל אמר רב הכי בתרייתא עדיפא לי מקמייתא ואי הוה נקיטנא אחריתי יהיבנא לך:

[ז] ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב[ז] לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף[ח] יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו[ט] ונתגלגל הדבר[י] וירדו אבותינו למצרים: ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב לעולם יחזר אדם וישב בעיר שישיבתה קרובה שמתוך שישיבתה קרובה

הנחות וציונים [ט] בכתי"ר הגירסא **דנפיש זוהמא** (וכ"ה בתוס' ותוס' הרא"ש ופסקי הרי"ד ורי"טב"א): [כ] יותר נראה לגרוס **אל אמונה**, דברים לב, ד (הנחות רא"מ הורוויץ ע"י"ש): [ג] רש"י שבת לא, ב): [ד] וְהָיוּ בְרָכָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר בֵּרַכְתִּיו מִן הָהָר וּמִשָּׁה לֹא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אִתּוֹ: [שמות לד, כט] ה) הִנֵּה נָא הָעִיר הַזֹּאת קְרֹבָה לָנוּס שָׁמָּה וְהִוא מִצְעָר אִמָּלְטָה נָא שָׁמָּה הֲלֹא מִצְעָר הִוא וּתְחִי נַפְשִׁי: [בראשית יט, כ]

[ו] בכתי"ר הגירסא **דנפיש זוהמא** (וכ"ה בתוס' ותוס' הרא"ש ופסקי הרי"ד ורי"טב"א): [כ] יותר נראה לגרוס **אל אמונה**, דברים לב, ד (הנחות רא"מ הורוויץ ע"י"ש): [ג] רש"י שבת לא, ב): [ד] וְהָיוּ בְרָכָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר בֵּרַכְתִּיו מִן הָהָר וּמִשָּׁה לֹא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אִתּוֹ: [שמות לד, כט] ה) הִנֵּה נָא הָעִיר הַזֹּאת קְרֹבָה לָנוּס שָׁמָּה וְהִוא מִצְעָר אִמָּלְטָה נָא שָׁמָּה הֲלֹא מִצְעָר הִוא וּתְחִי נַפְשִׁי: [בראשית יט, כ]

עין משפט נר מצוה

סז א מר"י פ"ג מהל' ק"ש הל' ה טוש"ע מ"ח סי' פה סעיף ב:
סז ב מר"י פ"ו מהל' מלוה הלכה יג סמג עשין לו טור מ"מ סי' רפב:

רבינו חננאל

אמר רב המנונא אסור ליתן שלום לחבירו בבהכ"ס שהשם נופיה איקרי שלום שנאמר ויקרא לו ה' שלום אבל לומר נאמן בבית הכסא מותר שאינו שם שנא' האל הנאמן ומתרגמי' אלהא מהימנא: **אמר רב** הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו שנאמר לדעת כי אני ה' מקדשכם. והני מילי במילתא דלא עבידא לאיתגלויי אבל במילתא דעבידא לאיתגלויי כגון שנאמר ומשה לא ידע כי קרן עור פניו: **אמר רב** לעולם אל ישנה אדם בנו אחד משאר בניו שהרי בשביל ב' סלעים מילת שהוסיף יעקב אביהו ליוסף נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים: **אמר** רב לעולם יחזר אדם וישב בעיר שישיבתה קרובה (שבתוך שישיבתה קרובה) עונותיה מרצעין א"ר חנן מאי קרא שנאמר הלא מצער היא ותחי נפשי כלומר מצער עונה בקרוב נחיישבה. א"ר **יצחק** ישיבת צוער נ"א שנה היתה שנאמר אמלטה נא שמה נא בגימטריא הכי הוי ישיבתה של סדום נ"ב שנה הוה שהיתה מוקדמת לצוער שנה ושלותה כ"ו דכתיב שתים עשרה שנה עבדו את כדרלעומר ושלש עשרה שנה מרדו הרי כ"ה שנה ובארבע עשרה למדידה בא כדרלעומר והחריבה נמצאת שלותה כ"ו שנים ותשולם נ"ב לישיבתה:

רב נסים גאון

רב חסדא הוה נקט מתנתא דתורא בידיה. רב חסדא כהן הוה והמצא במסכת ברכות בפרק כיצד מברכין (דף מד) אמר ר' יצחק עיר אחת היתה בארץ ישראל וגושנא שמה והיו בה שמונים זונים אחים כהנים לשמנים זונות אחיות כהנות ובדקו רבנן מסורא ורב נהוראנא ולא אשכחו אלא תורתי בנחיה דרב חסדא כו' ואע"ג דאיתני כהנתא אינון לא כהני:

רבא

תורה אור השלם

א) וַיָּבֹא שָׁם גִּדְעוֹן וְכָל הָאִישִׁים אֲשֶׁר עִמּוֹ אֶל הַקָּצֶה וַיָּבֹאוּ אֶל אֹהֶל הַיָּרֵחַ וַיַּכֵּם: [שופטים ח, יא]
ב) וַיָּבֹא אֶל אֹהֶל הָאִשָּׁה הַזֹּנָה וַיָּשֶׁת אֶת נַפְתָּלִי בֶּן הַיָּמִין: [יהושע יט, מא]
ג) וַיָּבֹאוּ בְנֵי אֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם: [איוב ב, ב]
ד) וַיָּבֹאוּ בְנֵי אֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה: [איוב א, ו]
ה) וַיָּבֹאוּ בְנֵי אֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה: [איוב ב, א]
ו) וַיָּבֹאוּ בְנֵי אֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה: [איוב ב, ב]
ז) וַיָּבֹאוּ בְנֵי אֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה: [איוב ב, ב]
ח) וַיָּבֹאוּ בְנֵי אֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה: [איוב ב, ב]
ט) וַיָּבֹאוּ בְנֵי אֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה: [איוב ב, ב]
י) וַיָּבֹאוּ בְנֵי אֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה: [איוב ב, ב]
כא) וַיָּבֹאוּ בְנֵי אֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה: [איוב ב, ב]
כב) וַיָּבֹאוּ בְנֵי אֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה: [איוב ב, ב]
כג) וַיָּבֹאוּ בְנֵי אֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה: [איוב ב, ב]
כד) וַיָּבֹאוּ בְנֵי אֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה: [איוב ב, ב]
כה) וַיָּבֹאוּ בְנֵי אֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה: [איוב ב, ב]
כו) וַיָּבֹאוּ בְנֵי אֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה: [איוב ב, ב]

מסורת הש"ס עם הוספות

ט) כילה טו., **כ)** [כילה טו. ע"ש], **ג)** נ"ז סס, **ד)** מגילה דף טז:, **ה)** בראשית לז ג, **ו)** שם ספוק יא, **ז)** בראשית מה, **ח)** מ' רש"י מולין מד: ד"ה רב מסדא ומה מרשמתי שם, **ט)** חולין קלו: ועיין מהרש"א, **י)** פ"א, **כ)** בראשית י כה, **ל)** עיין סנהדרין קט., **מ)** עיין תוס' ב"ק יט. ד"ה רב אשי, **נ)** עיין ב"ב טו., **ס)** עיין סדר עולם פ"ב, **ע)** עי' תוס' ברכות ז: ד"ה לא היה אדם, **פ)** שמות יב מא, **צ)** בראשית יב ד, **ק)** בראשית יג יח.

הגהות הב"ח

(ש) רש"י ד"ה הוה נקט וכו' וכי היכי דאחזוק ממנהג מרמאים הגה:

ליקוטי רש"י

שלום לחבירו בבית המרחץ. דשלום שמו של הקב"ה (מכות כג:). ושלום שם שמים הוא (סנהדרין קה.). **ויקרא לו ה' שלום.** לשם ה' (מכות שם). **לדעת כי אני ה' וגו'.** ריבוים דקנא לך לת שבמוחי דמגמרי לדעת רוצה אני שתודיעם מה מתנה מתנה אני מבקש ליתן לך לדעת דרוצה אני לתת לישראל לך ולהודיעם מבאן ארשב"ג הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו. לעשות לו לחת ומיתן שאם יאכלנו קודם שיבא לאמו תבלה את שלות ותשלנו מי עשה לך כך וכתיב ולא יאמר אלוני ומה נתן לי אם ומתוך כך ידעו אמו ואמו שאם תיהנה ותברכה תפה ותשות כישראל (ביצה טו.). **שאיף.** מושם (שבחים כה:). שיף מגבר כמו שיף ליה מיסמא (שבת יז:) אף אמת ויציבו אתים (מגנות עו:) שפיי"ל (שבחים יד: הכעי"ז נדה כה:). **א"צ להודיעו.** לומר שלא יאמר זה יוסב ומוהב מוכיר כח אלוי בכר זה. **ומשה לא ידע.** אלמא נתן לו הקדוש ברוך הוא קרן עור פנים ולא הודיעו (ביצה שם). כי קרן. לשון קרנים שבור מבסיק ומלבו כמין קרן. ומסיק זכה משה לקרני הבור לבמיתו אמרו מן המערה שנתן הקב"ה ידו על פניו שנאמר (שמות לג, כב) ובסוכתי כפי (שמות לד, כט). **דעבידא לאגלויי.** כגון קרנן פנים דמשה שהודיעוהו הכרחון לא צריך הוא להודיעו (ביצה שם). **בי"ל.** לומר נקי בן יומו שמוכנין אותו למילה מלבישים לבוש שלא יפלבלב (מהרדרין מד.). קושרין כגד סביבו כיוס שלבד שלמרו נקי ומשמר מרו שלא יעיף לעשות מלאכה כלי מילה (לקמן נד.). כשלבד הכסא ובשם ניתכמו אין לאמרו נקי (בחוקר) יום הכרלה לבשלינו לגילה שיהא לבכם מעבטה עול ומכבנו עליו שלא יתפרד ומלה שלמר מבוסס כל הימים (שבועות ו:). ולמר לאמר. ויאמר מלא כבינא כיוס שבלד הבלה ובוכרמו אמר מלאכתם ששין כשות ומכבנין אותו שבינו מקרמים כדי שיהא לאמרו נקי (חוקאל כז. יח). **העיר הזאת קרובה.** קרובה ישיבתה נחיישבה מקרוב לעיקר לא נתפלגה שלמה עדיין. ומה היא קרובה מדור שבלבו שנתפלגו הלמים ובתמיה לתחיישבו שם שם מקומו והיא היתה בשנת מות פלג ומשם ועד כאן חמשים ושתים שנה שפלג מת בשנת ארבעים ושמונה לאברהם. כלפי פלג מי אתמר הוליד את רעו מאתים ותשע שנה לא מהם שלשים ושתים בשבולד שרוג ומשרוג עד שבולד נחור שלשים הרי שנים ושתים ומנחור עד שבולד תרח עשרים הרי תשעים ותשע הרי תשעים ואחת ומשם עד שבולד אברהם שבעים הרי מלה שנים ואחת הן לסם לאברהם ומעוה הרי מאתים ותשע ולמה שנה הייתה שנת הפלגה וכשנתרבה קדום היה אברהם בן תשעים ותשע שנה הרי מדור הפלגה עד כאן חמשים ושתים שנה ועוד אומרים שיעבה אחרי ישיבה קדום ומכרוסיה שנה אמת הוא שנאמר אמלטה נא לא כגימטריית חמשים ואחת (בראשית יט, כ).

הגהות וציונים

גורס **שייף** וכ"ה בגמ' ביצה. (רבש תמר): **ז)** [צ"ל **ברבין** (גליון)]: **ח)** [צ"ל **לחו** (כ"ה בע"י, רש"ש)]: **ט)** פירש"י מעיל וכו' ונראה שמנקרין בפת"ח תחת המל"ד ותחי"ו **מילאתא** ובחי' הרי"ן הגירסא **מילאתא** וכ"ה בבית"ר, ועיין לקמן נד ע"א ושי"ר ד"ה למילה: **ז)** בתי' מאי קרובה **ומאי מצער אילימא דמיקרבא וזוטא** (והוא נכון): **ח)** פ"א א"ר **יצחק ישיבתה של צוער נ"א שנה** (גליון): **ט)** כ"ה ברש"י ע"י: **י)** נדצ"ל **ובימי**: **כ)** יש להוסיף **היתה** שנת (באה"ס): **ל)** תיבת "בסוף" מיותר וצ"ל **בפ"ק** (גליונות קה"י) וכ"ה לגבון בתוס' הרא"ש: **מ)** צ"ל ה' **שלמון** כ"ה בתוס' הרא"ש ובשו"ת הרא"ש (כלל ג סי' טו) ובריטב"א: **נ)** צ"ל חולין **קלד ע"ב** דאמרינן שם כהנים נהגו בו עין יפה ונתנוהו לבעלים: **ס)** גירסת רש"ל **משנולד יצחק** והשאר נמחק (וצ' בשל"ה (דף קסא ע"א במצה שמורה ד"ה ברוך שומר וכו') ביאור יפה בדברי תוס' הלל) וצ' מהרש"א (גליון):

הדפסה בראולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
תלמוד בבלי <עוז והדר> - ג שבת תלמוד בבלי עמוד מס : 32 הודפס ע"י אוצר החכ

עשרים ושש דבתיב שתים עשרה שנה עבדו את כדרלעומר. אין זו שלוה וי"ג מרדו אין זו שלוה שהיו בהן מלחמות הרי כ"ה שנים ושנת כ"ו והרג כדרלעומר והיתה כשלוה כ"ו הנותרים מנ"ב: לרומם בית אלהינו. ועל ידי כן זכיו לתת לנו גדר מיהודה: קשקושי ואברורי. מרגיות ומגדלים[ד]: כ"ו דכתיב [א] שתים עשרה שנה עבדו את כדרלעומר ושלש עשרה שנה מרדו ובארבע עשרה שנה וגו': ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב [א] כל עיר שגגותיה גבוהין מבית הכנסת לסוף חרבה שנאמר [ב] לרומם את בית אלהינו ולהעמיד את חרבותיו[ו] וה"מ בבתים אבל [א] [ב] בקשקושי ואברורי[ד] לית לן בה אמר רב אשי אנא עבדי למתא מחסיא דלא חרבה והא חרבה מאותו עון לא חרבה: ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב תחת ישמעאל ולא תחת נברי תחת נברי ולא תחת חבר תחת חבר ולא תחת תלמיד חכם תחת ת"ח ולא תחת יתום ואלמנה: ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב כל חולי ולא חולי מעים כל כאב ולא כאב לב כל מיחוש ולא מיחוש ראש כל רעה ולא אשה רעה[ג]: ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב אם יהיו כל הימים דיו ואגמים קולמוסים ושמים[ז] יריעות וכל בני אדם לבלרין אין מספיקים לכתוב חללה של רשות מאי קראה אמר רב משרשיא [ב] שמים לרום וארץ לעומק ולב מלכים אין חקר: [ג] ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב [ד] יפה תענית לחלום כאש לנעורת אמר רב חסדא [ה] ובו ביום ואמר[ח] רב יוסף [ה] אפי' בשבת רבי יהושע בריה דרב אידי איקלע לבי רב אשי עבדי ליה עיגלא תילתא אמרו ליה לטעום מר מידי אמר להו בתענית יתיבנא אמרו ליה ולא סבר ליה מר להא דרב יהודה דאמר [ט] רב יהודה [י] לוה אדם תעניתו ופורע א"ל תענית חלום הוא ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב יפה תענית לחלום כאש לנעורת ואמר רב חסדא ובו ביום ואמר רב יוסף אפי' בשבת: ואם התחילו אין מפסיקין מפסיקין לק"ש[ז]: הא תנא ליה רישא אין מפסיקין סיפא אתאן לדברי תורה דתניא [ח] חברים שהיו עוסקין בתורה [ט] מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה א"ר יוחנן [ה] לא שנו אלא כגון ר"ש בן יוחי וחבירו שתורתן אומנותן אבל כגון אנו מפסיקין לק"ש ולתפלה והתניא כשם שאין מפסיקין לתפלה כך אין מפסיקין לק"ש כי תני ההיא [ח] בעיבור שנה דאמר רב אדא בר אהבה וכן תנו סבי דהגרוניא אמר רבי אלעזר בר צדוק בשהיינו עוסקין בעיבור השנה ביבנה לא היינו מפסיקין לא לקריאת שמע ולא לתפלה: **מתני'** [י] לא יצא החייט במחטו סמוך לחשכה [ט] שמא ישכח ויצא ולא הלבלר בקולמוסו ולא יפלה את כליו [ט] ולא יקרא לאור הנר באמת אמרו החזן רואה היכן תינוקות קוראין אבל הוא לא יקרא כיוצא בו לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה: **גמ'** תנן התם לא [ט] יעמוד אדם ברה"י ישתה ברה"ר ברה"ה וישתה ברה"י אבל אם הבנים ראשו ורובו למקום שהוא שותה מותר וכן כשהוא מהלך מייב דכתיבתן זו היא הנתנן ומתי שפיר הא דפרק אמרו לו (כריתות דף יג:)[ט] יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ד' חטאות ואחת ואחת אמר רבי מאיר אומר אף אם היתה שגגת והוליאו כפיו חייב והשתה היכי תני ר"מ הוא דלא מחייב עלה עד שתהא שגגת בעיו בהדי הנהו דמחייב

ולא תחת חבר. פירש בקונטרס חבר פרסיים ול"ג דפרסיים היו בכבל מימות כורש כדפירש"י בפ"ב דגיטין (דף ח.) ומבריש מימי רבי יוחנן אתו לבבל כדאמר בהבא על יבמתו (יבמות סג:) ועוד דאמרינן בקידושין (שב) הרבמי פרסיים דומין לחילות בית דוד הרבמי מבבל דומין למלאכי מבלה משמע דחבורי אומה אחרת היא והא דאמר בפרק כ' דגיטין (דף ח.) אמרה שקל שרגא מקמייהו אמר רחמנא לא בטולך לא בטולא דבר עבו לגמרא דבני מדומים[ד] מעלו מפרסיים והתניא אלהים המן דרכה וגו' ידע הקב"ה שאין ישראל יכולים לקבל רוב גזרותיו של עשו הרשע עמד והגלה אותם לבבל לאו משום דחבריה היו פרסאי אלא עיקר היו הפרסיים והחבריה שבמיסה היו כפופין להן ומשני הא מקמי דאתו חברי לבבל היו פרסאי מעלו מרומאי והא דקאמר לו בטולך לו בטולא דבר עבו אתר דאתו חברי לבבל ממי ר' יוחנן כדמוכח בהבא על יבמתו (יבמות סג:) והרשיעו את הפרסיים דדומיים מעלי מפרסאי וכ"ש פירש שם דאתו חברי לבבל פרסיים ממי כורש ול"ג כדפריש' דהא ממי רבי יוחנן אתו חברי ופרסיים ממי כורש וכדמוכח בקידושין (דף שב.) דלאו אומה אחת הן והר"ר יעקב מקורביל (ג) מפרש[ד] דחבריה היו מערבים מפרסיים דומים למלאכי הבלה לפי שלבושים בגדיה שחורים ולחמים והייתו דשקל הכומר שרגא להבית לע"ז שלהן:

כגון אנו מפסיקין בין לקריאת שמע בין לתפלה. והא דאמר ליה רבי זירא לרבי ירמיה [ט] מפקי לאנו משמע תורה וגו' וי"ל תורתו היתה אומנתו או עדיין לא היתה שעה עוברת:

כגון רבי שמעון בן יוחי וחבריו. והא דאמר לקמן (דף לג:) כי הוה מטי (זמן תפלה[ד]) לפיס ומכסי ומצלי ההוא [ט] מצלי הייתו ק"ש:

בעיבור שנה. שלא יתקלקלו המועדות:

שמא ישכח ויצא. אליבא דרבא דאמר[ד] לא גזרי גזירה לגזירה אין לפרס שמא ישכח המתנו דאפילו יש ליכא איסור דאורייתא כדאיתא בפ"ב דב"ק (דף כ:) הכיר בה ושכחה לענין שבת פטור מלאכת משבת אסרה תורה אלא שמא ישכח את המתנו להגיעו עד שיהיה שבת ולבסוף כשיחזור את המתנו ישכח שהוא שבת ויצא: **לא** יעמוד אדם ברה"ר וישתה ברה"י. בהמלא תפילין (עירובין דף עט.) מוקי לה בחפצים הצריכים לו ודברי הכל פי' אפי' רבנן דאמרי עומד אדם בר"ה ומטלטל ברה"י הכא מודו דכיון דלריך לשתות איכא למיחש שמא ישאם אצלו וא"ת השתא נמי כי יכנס לראשו ורוצו אמאי שרי הא מפיק מרה"י לרה"ר שלוקח ברה"י ונתיה בבטנו ברה"ר דהכי אמר התם השתין מים ורק מייב חטאת ויש לומר דבליעתו הייתו הנתנו ואין לחוש כמה שטיב נכנסים לתוך מעיו כדאמר (לקמן דף ט.) הוצרך דיו לכתוב כי אותיות כתבן והכי"ל כדמוכח בקידושין (כריתות דף יג:)[ט] יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ד' חטאות ואחת ואחת אמר רבי מאיר אומר אף אם היתה שגגת והוליאו כפיו חייב והשתה היכי תני ר"מ הוא דלא מחייב עלה עד שתהא שגגת בעיו בהדי הנהו דמחייב

חשק שלמה על רבינו חננאל

ב) פנה דתנרגן מנחה וחני לה ר' חייא חשיבה הוא אמר אפילו חשיבה דתנרגן בתורה מנחה היא: **תנן** התם בסוף עירובין לא יעמוד אדם ברה"י וישתה ברה"ר ולא ברה"ר וישתה ברשות היחיד אא"כ הבנים ראשו ורובו לתוכם ששוהה

ג) אלו מין דעש מחתת לעלה לתמ"ר הסס"ש (מסר שור) מחשיבה לשנה פחשלה שעשה רב אמי שלא תהרג שיש שלא תהא נשפרת מחוברנה לשלם כשעתיד הקב"ה לחזור מה' לתיקים לשמן ומשלמתא מברכות נח ס"ב מחזר גם מה לשמה. ויהיו דמחיב לא לתעמיה לא מרחמיה ע"ש ותיקן:

מסורת הש"ס עם הוספות

ה) תענית יב: ע"ש, כ) [ע' תוס' לקמן כד. ד"ה תענית], ג) [לקמן קמט.], ד) עירובין נז. ע"ש עט. ע"ש, ה) ברכות נז. ו) דברים ו ז (וציין ברכות ב.), ז) לקמן יב., ח) [לעיל יז"ל.], ט) לקמן ע"ב, י) ומובא לקמן קב ע"א.

תוספות ישנים

א) [בלשון ישמעאל מגדל] ולמה רבינו יעקב דסבי נגון דיקן מקשקשי דמיין לפי שאין משמשין עליהן כמו שהיו רגילין להשתמש על נגוטיהן ומי שמשיס ולפ"ז ל"ל להגביס בהכ"ל יותר משאר נגון:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה חבר אומה. ר"ב ורש"י בפ' כירה דף מה רים ע"ש חבר אם אומה שיהיה עם פרסיים מכלל: (ב) ד"ה מגלה תלמה שליט. ר"ב ובעיריכין דף סג. דסה רש"י בעלמו פי' זה ע"ש: (ג) תוס' ד"ה ולא תחת חבר וכו' וכו' יעקב מפריש[ד] פירש דחברים הם כוחרים מפרסיים דומי' למלאכי הבלה:

גליון הש"ם

גמ' חברים שהיו עוסקין בתורה מפסיקין לק"ש. עי' מ"ק ט ע"ב תוס' ד"ה כלון ממלוה וכו' ולע"ע ומגל כזה הרמב"ם מהקטוטיו: מתני' שמא ישכח ויצא. עיין לעיל ג ע"ש תוס' ד"ה עקרלת טפו: תוס' ד"ה בגון ר"ש וחבריו וכו'. מצלי הייתו קריאת שמע. עיין ברכות טו ע"א תוס' ד"ה מצלי:

תורה אור השלם

א) שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה עָבְדוּ אֶת כְּדָרְלָעֹמֶר וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָרָדוּ: וּבְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בָּא כְּדָרְלָעֹמֶר וְהַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיַּכּוּ אֶת רְפָאִים בְּעַשְׁתְּרֹת קַרְנַיִם וְאֶת הַזּוּזִים בְּהָם וְאֶת הָאֵימִים בְּשָׁוֵה קִרְיָתָיִם: (בראשית יד, ה-ו)

ב) כִּי עֲבָדִים אֲנַחְנוּ וּבְעָבְדָתֵנוּ לֹא עֲזָבָנוּ אֱלֹהֵינוּ וַיַּט עָלֵינוּ חֶסֶד לִפְנֵי מַלְכֵי פָרַס לָתֵת לָנוּ מִחְיָה לְרוֹמֵם אֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ וְלְהַעֲמִיד אֶת חָרְבֹתָיו וְלָתֵת לָנוּ גָדֵר בִּיהוּדָה וּבִירוּשָׁלִָם: (עזרא ט, ט)

ג) שָׁמַיִם לָרוּם וָאָרֶץ לְעֹמֶק וְלֵב מְלָכִים אֵין חֵקֶר: (משלי כה, ג)

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

הגהות וציונים

(א) ע"ל זבו', וכמו שפירש"י (רש"י ש) וכן בכת"י נוסף סיפא דקרא ולתת לנו גדר ביהודה וביר"ש"לים אולם הרי"ף מפרש הרישא דקרא אבדוראי אברוארי אין חומת העיר בלשון פרסי (גליון). ב) בכת"י ולא רעת אשה (וכ"ה בדפו"י ובחכמת מנוח בשם ס"א): ד) בכת"י נוסף ואורי יריעות (וכ"ה בילקוט שמעוני משלי כה): ה) בכת"י אמר רב יוסף (וכ"ה בראשונים), וכא בשנות מבסמוך (רק"ס): ו) בר"ף ובראי"ש הגירסא רב יהודה אמר רב ותיין גם בר"ר תנגאל כאן: ז) יש להוסיף וכו' (כי הקושיא "הא תנא ליה רישא" קאי על הא דתנן בסיפא "ראין מפסיקין לתפלה", ראש יוסף): ח) מי' בגנים הנעשין לגני (גליון) ובמאירי הר' יהונתן מלוניל כתבו שהם בגנים לחיזוק העיר ולבצור החומה): ט) יש להוסיף ובגשן מרובה (חכמת מנוח): י) המגזל (רפוס ויניציא) ולפנינו "המגזונה" ע"ש המהרש"ל): יא) בכת"י אשתא צמירתא וכ"ה לקמן סח ע"א ועיין ברש"י שם): יב) בכת"י ובאב מכה: יג) בכת"י נוסף בכתיבתו: יד) בכת"י וחיבון: טו) בדפו"א הגי' ברה"ר וכו' לדרחי (גליון) כ"ה ברי"ן על הרי"ה ה ע"א (מדפי הרי"ף) ר"ה נרסי בגמרא: טז) ציל למימרא דרומאי מעלו (דפו"י, וכבנו' שם, וכלהלן): יח) [וכך מפרש הערוך בערך חבר] (גליון): יט) [ציל עידן צלויין (גליון): כ) [בתוס' רפו"ר ליתא תיבת מקורביל, ואפשר דר"ל דחיבת "מפרש" בתוס' הכוונה "מפרש", והוסיף תיבת "פירש" (וכ"ה בבהרש"ל דפו"ר):

מסורת הש"ס

א) מגילה יב: ע"ש, ב) [ע' תוס' לקמן כד. ד"ה תענית], ג) [לקמן קמט.], ד) עירובין נז. ע"ש עט. ע"ש, ה) ברכות נז. ו) דברים ו ז (וציין ברכות ב.), ז) לקמן יב., ח) [לעיל יז"ל.], ט) לקמן ע"ב, י) ומובא לקמן קב ע"א.

עין משפט נר מצוה

סח א מי' פי"ל מהל' תפלה הל' ג טוש"ע א"ח סי' קיז סעי' ב: **סט** ב טוש"ע שם: **ע** ג מי' פי"ל מהלכות תענית הלכה יב סמג עשין דיבמן ג טוש"ע א"ח סי' רל סעיף ג (ובי"ד פ"ל כלן ופפ"ק דתענית ד' קנ"ב. ומרמ"ם כלן ופפ"ט דברכות סי' ה' ופפ"ק דתענית סי' כלן): **עא** ד מי' שם טוש"ע א"ח סי' תקפה סעיף ב: **עב** ה מי' ומגמ שם טוש"ע א"ח סי' רפה סעיף ל: **עג** ו מי' פ"ל מהלכות נדרים הלכה טו סמג לאוין רמב טוש"ע א"ח סי' תקפה סעיף ב: **עד** ז ח מי' פ"ב מהל' תפלה הל' ה ופ"ע הל' ה סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' קו סעי' ג: **עה** ט מי' פ"ב מהל' ק"ש הלכה ה: **עו** י מי' פ"ע מהל' שבת הלכה ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רנב סעיף ו: **עז** ב מי' פנ"ע מהל' שבת הלכה ב סמג שם טוש"ע א"ח סי' שנ סעיף ג:

רבינו חננאל

וכל עיר שגגותיה גבוהות מבהכ"נ סופה ליחרב שנאמר לרומם בית אלהינו ולהעמיד את חרבותיו אמר רב אשי [אנא] עבדי למתא מחסיא שהגבהתיו [את ביתן] הכנסת למעלה מכל גג ולא ליחרב מהאי עון ג) לעולם. אמר רב חמא גבורי ולא תחת ישמעאל. תחת ישמעאל ולא תחת חבר שהן רעים כדגרסי' ביבמות (סג:). תחת חבר ולא תחת ת"ח. כלומר אין בו כח להציל מיד הרשעים בזודע רמה וכ"ש יתום ואלמנה: אמר רב כל חולי ולא חולי מעים כל כאב ולא כאב לב. כל מחוש ולא מחוש ראש: אמר רב יפה תענית לחלום כאש בנעורת. אמר רב חסדא ובו ביום אמר רב יוסף ואמר בשבת. ואינו תענית חלום זה שאמר רב לזה אדם תעניתו ופורע אלא שקבל עליו מעצמו להתענות בו. ואפי' אם אירע בו אותם לזה ופורע ודייקינן מהא דגרסי' בתענית צערא קבל עליה כי הא שמע' היכא דאירע בו [אותם]. אמר רב לזה אדם תעניתו ופורע ותענית חלום בין כך ובין כך לא: אם התחילו אין מפסיקין (בו) [כו']. ואוקמנא סיפא איצטריך להרמי' דתניא חברים שהיו עוסקין בתורה מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה. א"ר יוחנן לא שנו אלא כגון רשב"י וחבריו שתורתן אומנותן אבל כגון אנו מפסיקין אפי' לתפלה והא דתניא כשם שאין מפסיקין לתפלה כך אין מפסיקין לק"ש ההיא בעיבור שנה דא"ר אלעזר ב"ר צדוק כשהיינו עסוקים בעיבור שנה ביבנה לא היינו מפסיקין לא לק"ש ולא לתפלה: מתני' לא יצא החייט במחטו סמוך לחשכה. כדי שלא יכוון לחשוב שמא ישכח ויצא. ולא הלבלר בקולמוסו ולא יפלה את כליו. ולא יקרא לאור הנר. כדי שלא יכוון לחשוב שמא ישכח ויצא. ולא יקרא כיוצא בו. לעשות הרמקה לעבירה אמרו: לא יאכל הזב עם הזבה. וכ"ש טהור עם הזבה: מפני הרגל עבירה. מפני שמתוך שמתמדין יבא לעשות זה שהיא כבירה: **גמ'** לא יעמוד אדם ברה"י. ויושיט פיו ולאו לרה"ר לאחוז כלי ולשתות גזרה שמא יוציא הכלי אליו ונמצא מתחייב חטאת: וכן

מתני' תחת חבר. פירש בקונטרס חבר פרסיים ול"ג דפרסיים היו בכבל מימות כורש כדפירש"י בפ"ב דגיטין (דף ח.) ומבריש מימי רבי יוחנן אתו לבבל כדאמר בהבא על יבמתו (יבמות סג:) ועוד דאמרינן בקידושין (שב) הרבמי פרסיים דומין לחילות בית דוד הרבמי מבבל דומין למלאכי הבלה משמע דחבורי אומה אחרת היא והא דאמר בפרק כ' דגיטין (דף ח.) אמרה שקל שרגא מקמייהו אמר רחמנא לא בטולך לא בטולא דבר עבו לגמרא דבני מדומים[ד] מעלו מפרסיים והתניא אלהים המן דרכה וגו' ידע הקב"ה שאין ישראל יכולים לקבל רוב גזרותיו של עשו הרשע עמד והגלה אותם לבבל לאו משום דחבריה היו פרסאי אלא עיקר היו הפרסיים והחבריה שבמיסה היו כפופין להן ומשני הא מקמי דאתו חברי לבבל היו פרסאי מעלו מרומאי והא דקאמר לו בטולך לו בטולא דבר עבו אתר דאתו חברי לבבל ממי ר' יוחנן כדמוכח בהבא על יבמתו (יבמות סג:) והרשיעו את הפרסיים דדומיים מעלי מפרסאי וכ"ש פירש שם דאתו חברי לבבל פרסיים ממי כורש ול"ג כדפריש' דהא ממי רבי יוחנן אתו חברי ופרסיים ממי כורש וכדמוכח בקידושין (דף שב.) דלאו אומה אחת הן והר"ר יעקב מקורביל (ג) מפרש[ד] דחבריה היו מערבים מפרסיים דומים למלאכי הבלה לפי שלבושים בגדיה שחורים ולחמים והייתו דשקל הכומר שרגא להבית לע"ז שלהן:

כגון אנו מפסיקין בין לקריאת שמע בין לתפלה. והא דאמר ליה רבי זירא לרבי ירמיה [ט] מפקי לאנו משמע תורה וגו' וי"ל תורתו היתה אומנתו או עדיין לא היתה שעה עוברת:

כגון רבי שמעון בן יוחי וחבריו. והא דאמר לקמן (דף לג:) כי הוה מטי (זמן תפלה[ד]) לפיס ומכסי ומצלי ההוא [ט] מצלי הייתו ק"ש:

בעיבור שנה. שלא יתקלקלו המועדות:

שמא ישכח ויצא. אליבא דרבא דאמר[ד] לא גזרי גזירה לגזירה אין לפרס שמא ישכח המתנו דאפילו יש ליכא איסור דאורייתא כדאיתא בפ"ב דב"ק (דף כ:) הכיר בה ושכחה לענין שבת פטור מלאכת משבת אסרה תורה אלא שמא ישכח את המתנו להגיעו עד שיהיה שבת ולבסוף כשיחזור את המתנו ישכח שהוא שבת ויצא: **לא** יעמוד אדם ברה"ר וישתה ברה"י. בהמלא תפילין (עירובין דף עט.) מוקי לה בחפצים הצריכים לו ודברי הכל פי' אפי' רבנן דאמרי עומד אדם בר"ה ומטלטל ברה"י הכא מודו דכיון דלריך לשתות איכא למיחש שמא ישאם אצלו וא"ת השתא נמי כי יכנס לראשו ורוצו אמאי שרי הא מפיק מרה"י לרה"ר שלוקח ברה"י ונתיה בבטנו ברה"ר דהכי אמר התם השתין מים ורק מייב חטאת ויש לומר דבליעתו הייתו הנתנו ואין לחוש כמה שטיב נכנסים לתוך מעיו כדאמר (לקמן דף ט.) הוצרך דיו לכתוב כי אותיות כתבן והכי"ל כדמוכח בקידושין (כריתות דף יג:)[ט] יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ד' חטאות ואחת ואחת אמר רבי מאיר אומר אף אם היתה שגגת והוליאו כפיו חייב והשתה היכי תני ר"מ הוא דלא מחייב עלה עד שתהא שגגת בעיו בהדי הנהו דמחייב